

241⁽¹³⁾

1-6*

K32/13

s. 241⁽³⁾ Tswana rules of behaviour and etiquette

241⁽³⁾ 7/13 indexed 3½ p. (Sp) 1 from J. Masiangoako
 2 2 MAR 1939 Legkraal P.O. Sautepoort-6
 K32/13 1/6

Masiangoako: Bina mpya: Masiangoako o tsetse Monna a bich'oa Diheladi, a Diheladi a tsala kamvette, le Kamabele, le Katsie, le Morakadu.

Masiangoako o tsoa kwa mapela kwa thabeng ea Bobichidi's tsaletse kwa teng. Ka tala a fella gona go tla mono. borwa. Atla le Diheladi le mosimane a fete a saela mona kwa Malethakana (Mooi River.) Diheladi ga a gola ea tswa monna a be a nyala ntata goe a ntse a sule. Diheladi ge a sena go tsala kamvette le kamabele, le Katsie, le Morakadu. E setse ele bana ba ntse banjete ba na le bana ba bona. Diheladi, le ngoana oa gagol kamvette, ba be ba tla mo thakong, mo ga Morena Moetlo. Ge ba ntse ba le mo thakong Morakadu a be a tla ko bona, fela ene a sehe a, a ga, ga le bona mo moteng o le mongoe. Ene o pitile a nna mo motse oa ga Morena Mogale (Saulfontein) le Katsie le ene a be atla ko Morakadu ba fete ba a ga mo go mo ga Morena Mogale. Ge ba ntse ba le mo go, Morakadu a be a boela kwa Malethakana. Leka jeno lesika la ga morakadu le ntse le le kwa Malethakana. Katsie ene o ntse a le kwa ga Morena Mogale, fela bana ba gagol, ba bangoe ba phatlalatsa, ba bangoe, ba kwa ga Mosetha, ba bangoe ga go itsial gore ba ko kae.

Kamabele le ene a be alatela katsie kwa ga Morena
Mogale, a fete a ga le ene. Ge tala e tta a be a tlogela
katsie, lesika la gagoe ga le itsiwe ka jeno jeno, go
itsiwe ene le bana ba basetsana ba bedi' fela, ba
bangoe ba phattalitse. Ba na fela mo-nageng.

Ge o Dikeledi a ntse a le mosthakong a be a svela ke
mosadi; jeno ge mosadi a sena go swa. A be a
tlogela ngoana wa gagoe kamotle. Dikeledi-ge a
tsena kwa-go Morakadu, a be a fete a nyala mosadi
o mongoe, a tsala kamangena, Lentoadumla, le Belemu.
Go tloga go Dikeledi a svela kwa ga malethakana.
Ge Dikeledi a sena go swa Mwadumela le monae
Belemu a ba tlogela kamangena le Morakadu. Ba
tlo go aga Mingoanitse, le ka jeno ba santse ba
gile Mingoanitse ke mo le sika la bona le santse
le bona teng. Kamangena le ene a tlogela
Morakadu, a na mo Maribisonong, a tloge a
fudugela mo Shukeng kwa ga Morena Mokgatle, le
ka jeno o santse a le mo Shukeng, lesika la gagoe
le santse le le mo teng.

Kamotle o tsetse Setofole, Komane le Gouda,
le ntshidihole, le Peipi, ke bana ba mosadi wa pele
Mapeipi. Bana ba mosadi wa bo bedi' ke ~~Katona~~,
Kapefako, le Rankokole, Malephuko, le Mokgadi.
Kamotle a be e tsoa tsoa tloga ea bana ba

241

K32/13

3
3

Masiangoako ba botthe ba ba ko kae le ko kae. Ge ba na le puo, gongol di ngongongō ba di tliša ko ene. Ba mo lata go tšo di mmolela. Ene a ba late kwa baleng teng. A fete fete a ba a gise, a fedise di ngongongō tše ba nang le tšona.

Lesika le, la masiangoako le ea nyalalana, bana ba di ~~he~~ le Diheladi ba nyala bana Katsie, le ba Katsie ba nyala ba Diheladi. Ke gone o mongol ge a nata ngoana oa krago mogolo oa monyala, gongol o mongol a nata oa kangoane a goe oa monyala, ga gopale sepe. Fela bana ka ho bona ga ba itirele se ba seratang. Ke gone ge Katsie a bona mogoloe a na le bana ba basetsana o tšwanetše gone a buue le mogoloe. A batlele bana ba gagol. Eseng gone bana ka nosi ba ka ipatlela. Nyaa ga se tuelo ea lesika la masiangoako. Bagolo ba bana he bona ba ba, batlelang basadi. Ge ngoana a ka ipatlela mosadi, bagolo ba gagol ba sa rate mosadi; Mosadi eo ga he a ba a phela pila le bona. Kamabele o ipatletse mosadi, go tšoga fo, ga ahu a tše tše a utšana le le ho mo-roanagol. Le lesika la gagol ga le tše le utšana le ba bangol. Ke batho jela ba iphelletse jela ba nosi. Bathaba batho ba bangol ba lesika la bona. Le ene Kamabele ntatu bona o tšhaba ba bangol ba lesika

241

K32/13

4/A

Bana ba ga Ramoette ke bona ba ba tona mo baneng
 ba lesika la ga Masiangoako, bona ba gile mo
 Tlhakong mo ga Morena Mabe, ba ntlu e kgolo le e
 nyane, ba mogo jela mo tlhakong. Bana ba bo
 monaa Ramoette bona ba na mo metseng e mengoe.
 Jela ba etelana. Le ge bana le puo ba tle ba tle
 go tlo eba huoa. Jela ka jeno bana ba bana ba
 ga Ramoette ga banyalalane. Ga ke itse gone le baka
 ke eng ge bona ba banyalalane, Etsoe tlhologong
 ba ne banyalalane go sena. Ramoette o sule ka
 ngoaga oa 1935 June. Bana ba ga goe ba santseng ba
 le teng kwa Tlhakong ke Moe Stoffel, Komane le
 Gouda, le Peipi, baka bana ba ntlu e kgolo bana
 ba ga Mapeipi Mabo o sule ka ngoaga oa 1937
 Bana ba ntlu e nyane ke Kasefako, Kankokole,
 Malephoko le Mokgadi, bana ba Mpa, Mabo o santse
 a phela le ka jeno.

Tlho go ea bona ke Stoffel ke ene eo ba thidang di
 ngongorego ko go bona. Ba utloana go go ise go
 ba ne le matsoenyego mo go bona. Ba thusanya.
 Stoffel, le be letse le bana ba ntlu e nyane, se
 ba se tlhokang oa ba thusa. Ke bana ba
 ntata goe, ge a sa ba thusa o ttabe a latthala
 bana ba ntata goe. Ntata goe ge a swa o ba molwetse
 gone a ba ba, bulle, ba sehe ba ngongorega.

241

K32/13

* 5

fela bana ba masiangoko ba thusanya thata, ge o mongoe
 a tthoka selo o mongoe oa mo thusa. fa gongoe a ka se adina,
 fela gantsi-ntse bathusanya. Ga ba rate ge o mongoe oa
 bona a ka sohola ge a tthalla selo. Ge a tthaela pholo
 go pana o mongoe oa mo a dina. le gore o tla e musetsa
 ge a feditse tiro ea gagoe ka lona. Ge o mongoe a na
 le tiro ea battang thuso ea di'atta oa ba bolela
 gore o na le tiro. Janong bona ba tla ea go mo thusa
 tiro e o. Mongoa tiro ene o tla ba leboga ka go ba
 apela byaloo, le ge e nile ba sebetse go bo go sena
 byaloo, o tla nne a bo apaea kwa morago tiro e sena
 go fela. O tla ba tuta a re, » Bana ba masiangoko
 ttang ke le le, bogeng di'atta tsa lona ka fa le
 uttusitseng ka teng. Janong ba tlaea teng, ba ea
 go uoa byaloo bo, ba ttho ba itisitse kwa teng.
 Ba buoa di'kgang tsa bona, le kanya ba phelang
 ka teng.

Bana ba mo Ramoelle ba gile mo Thakong, fela
 ga ba aga go lo go kgongole. Ba utlu e tona ba agile
 uttha engoe ea matse, ba utlu e nyane ba gile
 uttha engoe ea matse le bona. fela ba sebetse di'tiro
 tsa bona ba bothe. Ge bana ba utlu e nyane ba
 na le tiro, bana ba utlu e kgolo ba ea teng go
 ba thusa. Ge ba utlu e kgolo ba na le tiro ba utlu
 e nyane ba na le tiro ba utlu kgolo ba ba thusa.

6

241

K32/13

6. X/6

Ba na le tlotlo, ba nttu e nyane ba itse gone bana ba nttu e kgolo ke bo mogoloa bona. Se bana ba nttu e kgolo ba itse gone bana ba nttu e nyane ke bo monabona. Ga ba tsoana gone ba ba lathe, ba tsoanetse gone ba ba thuse, ja ba thaelang teng ka gone ke bana ba utata bona.

Etiquette: Tumediso ea rona e tsoana fela, ge tsoane le ea makgoba. Ge ne tsoaga ka moso, ne ea re fela ne re, dumelang bo rra gongol dumelang bo ma. Fela ge motho a thaga kgakala ene o tsoanetse gone a dumedise ka di'atta. Lematshegare kgotsa mantsoibooa e utse e le dumelang fela. Mosadi ge a dumedisa banna ene o opa di'atta, ke gone oa be a supa tlotlo. Se mosadi'ele moeng a dumedisa banna ka seatta o oa kokobela, mme a ise seatta sa gogole sa nja sa molema a tsoene sa nja ka sona hoa morago. Ke gone oa be a supa tlotlo, le gone oa be a itshopa m'bonye, mo motho oa senna. Le ge motho a tloga fo ba bangwe, go ~~le~~ dumedisa ga goe ke gone salangpila fela ga go na pharologanyo ka jaaka makgoba. Ke na le mokgoba o le mongwe fela oa go dumedisa le go sa di sapila. Fela mo batho ba ba tona go na le mokgoba oa go opa di'atta, go kokobetsa mangole. Fela o ke go supa tlotlo le bogolo ba motho. Ge motho e le molekane oa motho ke go dumedisa fela. ka molomo, dumela monna fela.

stoffel. end 5241